

2019 – ANUL TRIBUNIȘTILOR (XLV): aureola de erou și martir

- marele lui păcat a fost acela că s-a născut maghiar!

- de hula neamului – demagogia și manipularea!

Ioan Slavici 1848-1925 **Roman** 1852-1936 **numele lui Vasile Mangra însemna erou național** 2019.EU

tribuniștii **era cinste să fii „mangrist” și mulți umblau după această cinste**

Intransigent și îndrăzneț, cu ochii iluminați de ideal, respingând orice nuanță a oportunității, ...

atitudinea dârză a lui Vasile Mangra și demonstrațiile ostile ce i le făcuseră ungurii, îi împletiră aureola de erou și martir

1850 **1918** **intransigentul de ieri intră în hora înfrățirii** **nu cunoștea alt patriotism decât cel maghiar**

Episcopul Vasile Mangra **marele lui păcat: că s-a născut maghiar ...** **István Tisza** **prim ministru conte**

șagunism - tribunism - samănătorism **bărbat integru, puritan**

contele Tisza a avut grijă să-l folosească pe Vasile Mangra ca factor de presiune și de dezbinare

Activitatea editorială al lui Vasile Mangra i-a adus recunoaștere și prestigiu, fiind ales în Academia Română (1909); prof. Teodor Neș îl elogia, în condițiile în care și-a păstrat atitudinea față de autorități. Reproducem selectiv din studiul dr. Virgil Ardelean „Destin și provocare. Vasile Lucaciu și Vasile Mangra sau sarcasmul istoriei”: «La propunerea ministrului Instrucțiunii Publice, Albin Csáki, a fost scos de la catedră, suspendat timp de 7 ani, drept pentru care s-a dedicat frenetic crezurilor sale politice: „atitudinea dârză a lui Vasile Mangra și demonstrațiile ostile ce i le făcuseră ungurii, îi împletiră aureola de erou și martir”. (...) În „Însemnările unui trecător”, Octavian Goga îi face un portret memorabil, (...): „acest călugăr cu privirea vioaie, cu ochii luminați de neastâmpărul inteligenței, cu figura care trăda finețe și rafinărie lumească și nicidecum urmele smereniei monahale, a câștigat simpatia lumii noastre. (...) Intransigent și îndrăzneț, cu ochii iluminați de ideal, respingând orice nuanță a oportunității, apărându-și dârș și cu o nobilă îndărătnicie convingerile în haina atât de simpatice a călugărului luptător, astfel a pășit pe arena vieții noastre politice Vasile Mangra și a cucerit multe inimi”. Episcopul ortodox de Oradea, din 1920, **Roman Ciorogariu** (născut la Pecica, decembrie 1852 – mort în ianuarie 1936), l-a cunoscut îndeaproape pe Vasile Mangra, l-a apreciat și i-a fost chiar prieten și tovarăș de luptă națională, până în 1900, cel puțin. Paginile în care vorbește de „mangrism” sunt foarte importante pentru că

indică împrejurările în care viitorul mitropolit ortodox al Ardealului a decis să-și schimbe tranșant strategia politică. Unchiașul, cum se semna Ciorogariu, nu ezită să recunoască: „A fost o vreme când **numele lui Vasile Mangra, (...), însemna erou național**. Atunci **era cinste să fii „mangrist” și mulți umblau după această cinste**. Imediat apoi, trece în revistă o serie de acțiuni comune – activitatea din redacția „Tribunei” din Arad, militantismul în cadrul Mișcării Memorandiste, organizarea Congresului naționalităților de la Budapesta, acțiunile de stradă în care au înfruntat, cot la cot, represiunea jandarmilor maghiari sau a populației ostile – conchizând: împreună am făcut din Arad un centru cultural și politic în care clocotea viața românească; (...) **Cum a devenit, totuși, „mangrismul”, ceva demn de toată hula neamului?**

Totul pare a-și fi avut punctul declanșator la o reuniune prilejuită, în 1899, de banchetul dat în cinstea lui Iosif Goldiș, suit în scaunul de episcop ortodox de Arad, după ce fusese vicar de Oradea și deputat guvernamental. Acolo s-a întâlnit Vasile Mangra cu cel ce avea să-i schimbe dramatic destinul. (...) Cel care l-a determinat a fost contele Tisza István, demnitar cu rang înalt în Imperiul Austro-Ungar (prim-ministru în două rânduri).

Roman Ciorogariu îi face un portret măgulitor: „**e incarnația tipului de bărbat integru, puritan în moravuri, de o inteligență scăpărătoare și o voință de fier**”. Jocul pe care îl făcea fiul demnitarului Coloman - cel mai longeviv șef de guvern din istoria Ungariei (1875-1890) – era acela de-a folosi pe români cât mai eficient posibil în balansul de putere pe care Budapesta căuta să-l obțină în raport cu Viena. În acest scop, **demagogia și-a dat mâna cu manipularea**. Intransigent, obsedat de viitorul Ungariei, Tisza István a mizat pe o carte, punându-și la bătaie indicele ridicat de seducție. Ministrul de externe din ultimii doi ani de existență ai Imperiului Bicefal, Ottokar Czernin, îl portretizează pe Tisza în aquaforte: „**El nu cunoștea alt patriotism decât cel maghiar**. N-ar fi cedat nicicând un metru pătrat din Ungaria, dar de cedarea Galiției nu-i păsa. El mai bucuros ar fi lăsat să se cotopească lumea, decât să cedeze Ardealul, dar de Tirol nu se interesa. (...) Nu-i trebuia România pentru că aceasta ar slăbi elementul unguresc, dar nu admitea extinderea Austriei căci aceea ar fi însemnat superioritatea Austriei în Monarhie. Față de România cerea numai o rectificare de granițe din roadele războiului. Pragmatic până spre simptome maniacale, i-a mărturisit lui Czernin că **marele lui păcat a fost acela că s-a născut maghiar**. Acest lucru, de altfel, avea să-l ducă la pierzanie. La banchetul de pomină, contele Tisza a spus că regretă faptul că nu știe să vorbească românește, dar că acest lucru nu e un impediment pentru cei ce-și iubesc patria. A recunoscut că națiunea maghiară nu-și poate rezolva problemele decât beneficiind de ajutorul frățesc al românilor, iar pentru români singura cale spre fericire trece prin buna înțelegere cu maghiarii. Toastul lui a produs furori. Episcopul Nicolae Popea, de Caransebeș, a văzut în conte, nici mai mult, nici mai puțin, decât un „**om providențial**”. În ce-l privește pe Vasile Mangra, se poate spune că toastul ascultat a avut efectul unui „**glonț magic**”, adică i-a percutat ființa și l-a vulnerabilizat atât de mult încât a găsit de cuviință să devină discipolul și omul de încredere al demnitarului maghiar. Aici începe, consideră Roman Ciorogariu, tragedia lui V. Mangra – „**intransigentul de ieri intră în hora înfrățirii**”, abandonându-și crezul inițial și asumând un fanatism de sens contrar, cu totul și cu totul greu de imaginat. Consecințele vin în cascadă: obține prin influența noului său protector vicariatul la Oradea (1890), apoi candidează pe listele Partidului

„muncii”, patronat de contele Tisza, la alegerile din 1910, la Ceica, intrând în Parlamentul budapestan. Este momentul în care a fost perceput ca trădător, fiind atacat de studenți cu ouă clocite, cu ocazia sinodului de la Arad, dar și la Sibiu sau Budapesta, în același timp, fiind primit cu răceală și la Academia Română. (...) În tot acest timp (primul deceniu din secolul XX, ..., până la sfârșitul războiului, în 1918), **contele Tisza a avut grijă să-l folosească pe Vasile Mangra ca factor de presiune și de dezbinare.**

Acțiunile acestuia vizau descurajarea inițiativelor patrioților ardeleni și recunoașterea de către elitele românești a națiunii maghiare, fără a mai cere drepturi colective pentru poporul român din Ardeal. În schimb erau promise drepturi extinse în învățământ, facilități în a folosi limba română în instituții și o lărgire a drepturilor politice. (...)

Vasile Mangra rezonează perfect cu cel ce-l îmbrobodise, refuzând să admită dezastrul în care intrase. Numai că fapturna acestuia cunoscuse o metamorfoză evidentă. Sufletul bolnav și neliniștit își arăta semnele pe un trup marcat, așa cum l-a văzut Roman Ciorogariu, pe strada Vaci, din Budapesta, prin 1913 sau 1914: „Mangra nu mai era cel de odinioară. Apatic, dus, mistuit de luptele interne sufletești peste care a trecut. Frânt și trupește și sufletește, dar convins de corectitudinea politicii lui”. Va avea totuși forța să candideze, la îndemnul și apoi prin stăruințele lui Tisza István, la scaunul mitropolitan al Ardealului, în august 1916, la Sibiu, cu puține zile înainte ca România să decidă de partea cui să intre în război. (...) Dezastrul suferit de Regatul României, după o primă ofensivă ce părea izbutită, ostilitatea tot mai evidentă a populației maghiare din Transilvania față de români, considerați trădători, nerespectarea angajamentelor luate de Regatul României prin tratatul secret dintre România, Germania și Austro-Ungaria din anul 1883, conflictele din sânul elitei românești, moartea lui Franz Joseph, l-au determinat pe contele Tisza, în complicitate cu mitropolitul Mangra (întronizat la Oradea, la 29 octombrie 1916, deoarece Sibiul fusese evacuat), să preseze liderii comunității românești din Ardeal, pentru a-i determina să-și exprime adeziunea față cu Ungaria, dar și să-și abjure apartenența la neam.»

(va urma)

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2019-anul-tribunistilor-xlv-aureola-de-erou-si-martir-marele-lui-pacat-a-fost-acela-ca-s-a-nascut-maghiar-de-hula-neamului-demagogia-si-manipularea-148228.html>

În: Tribuna, 10 noiembrie 2019